

Nedalshytta.

H.P.-62
Nedal Turisthytte
Tegn. av Hermod Petersen.

Orientering om Nesjø-proposisjonen

JOHS. B. HAVIG

Siden nyttår har det kommet meldinger i avisene om Nesjø- og Lødljaprosjektene, både at det var iorden med lån, at arbeidene var igang og at Stortingsprop. hadde passert Statsråd. Utviklingen i disse planene kan forundre, og man kan spørre om Stortingets vedtak i saken bare er en formalitet som er forhåndsgarantert. Først for få dager siden forelå Stortingsproposisjonene nr. 82 og 83 om prosjektene. I dag og i morgen har Stortingets skog-, vassdrags- og industrikomite møte med grunneierne i Tydal, der T.T. representeres av Nedalsutvalget og Adv. Waagland.

St.prp.nr. 82 gir en god oversikt over behandlingen av Nesjø-saken gjennom mange år. Jeg skal kort orientere om den og knytte noen korte kommentarer til den.

Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen gir følgende begrunnelse for Nesjøen:

Ved å oppføre den planlagte dam vil man ikke bare konvertere endel sommerkraft som er lite verdifull til vinterkraft, men man vil samtidig sikre seg det flomvann som nå renner bort og skaffe en reserve for vannfattige år.

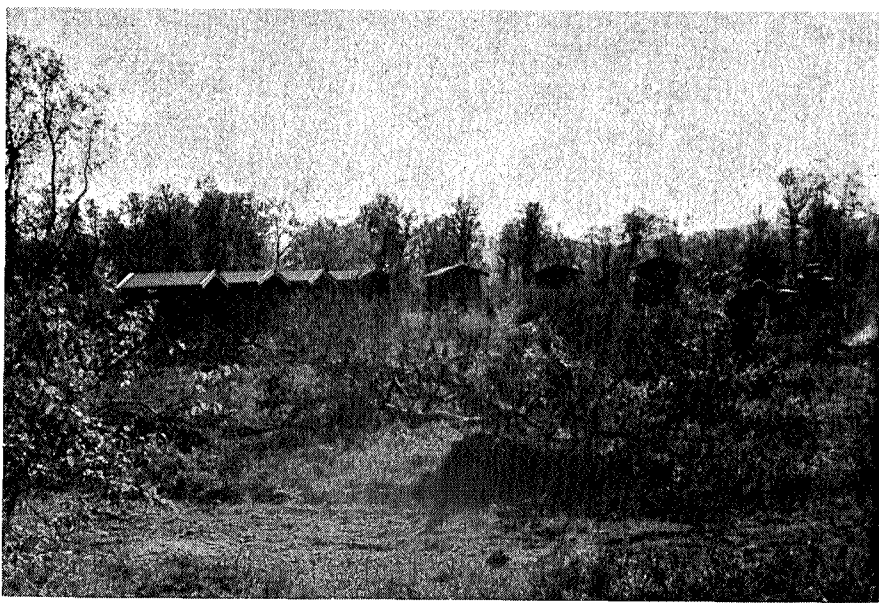
Vi kan skjøne et slikt formål og ønske. Men vi har meget vanskelig for å se planens berettigelse. Dette ut fra mange ulike synsvinkler, men spesielt ut fra lønnsomhet og skadevirkninger. Og T.T. kan ikke på noen måte akseptere denne uttalelsen:

Pga. at de områder som neddemmes ligger på høvfjeller, er de skader som oppstår ved byggingen av dammen og neddemningen beskjedne.

Etter vårt skjønn må skadevirkningene bli meget store.

Som kjent er deler av det område som vil bli berørt av neddemming fredet ved Kgl. res. av 6. juli 1917, den eldste arealfredning i Norge. Riktignok er fredningen formelt bare botanisk, men den var påtenkt utvidet til å bli total. Den formelle side er etter datidens forhold, og det har senere vært funnet unødvendig med noen utvidelse.

Stortingsproposisjonen behandler fredningsspørsmålet svært lettvent. Elektrisitets-

Det «lysner» i Nedalsskogen.

Arne Falkanger.

forsyningen i Sør-Trøndelag fylke uttaler riktignok at søknaden om konsesjon ikke vil kunne realitetsbehandles før fredningen er opphevet av Stortinget. Men Fylkesmannen i Sør-Trøndelag sier at fredningsspørsmålet må sies å være løst ved at en protokoll som ble satt opp under en konferanse i Vassdragsdirektoratet 1. mars 1966. Og Hovedstyret i vassdragsvesenet regner med at det enten kan gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene eller at disse kan oppheves helt.

Når denne 50-årige fredning kan vurderes så lett, hvilken hensikt har det da i Norge med fredning? Det er intet mindre enn forskrekkende å se uttalt at en gammel fredning skal kunne oppheves så snart det finnes økonomisk eller materialistisk ønskelig.

Nu må vel denne lettvinde behandling av fredningen for en del tilskrives innstillingen fra Botanisk avdeling ved Det Kgl. Videnskabers selskab, Museet og fra Botanisk Forening, Trøndelagsavdelingen. Disse har akseptert neddemming til kote 722, til tross for de botaniske studier som dermed umuliggjøres. Men så er disse institusjoner tilbuddt 1/4 million i erstatning fra T.E.V.

På den annen side er det ikke få protester mot neddemningen. T.T. og Thomas Angells Stiftelser har protestert ut fra sine ideelle formål, ut fra fredningen og ut fra de meget store skadevirkninger. Norges Naturvernforbund har protestert og uttalt at:

det går anstendigvis ikke an å tro at det er mulig å kjøpe seg fri for et pengebeløp.

Kontaktutvalget ved Universitetet i Oslo for vitenskapelige interesser ved vassdragsreguleringer i feb. 1968 på at:

det dreier seg her om helt unik viten, om naturdokumenter hvis like ikke finnes i Nord-Europa, sannsynligvis ikke i verden.

Det vil være en vitenskapelig tragedie om dette opplegget ikke respekteres. En rekke andre organer protesterer ut fra grundige vurderinger.

I samarbeid med Kommunaldepartementet ble det 1. mars 1966 holdt en konferanse i Vassdragsdirektoratet hvor også formannen i Naturvernrådet, professor Gjærevoll, og representanter for T.E.V. var til stede. Her ble oppsatt en protokoll hvori er uttalt at det ble enighet om å legge en reguleringshøyde til maksimum 721 til grunn for den videre saksbehandling. Professor Gjærevoll orienterte om det tidligere vedtak i T.E.V.'s styre om å yde 1/4 million i erstatning. T.E.V.'s direktør bekreftet at dette også sto ved makt ved regulering til kote 721.

Det er vanskelig å kommentere dette og det å trekke slutningene overlates til den enkelte. Men hva som egentlig ligger til grunn for reguleringsgrensen 721 er noe uklart, selv om det synes å være de tidligere uttalelser fra Botanisk Avdeling ved Videnskabselskapet som går igjen.

Statens friluftsråd hadde så et møte 15. nov. 1967. Av 5 tilstedeværende medlemmer gikk 4 prinsipielt mot Nesjøprosjektet, mens bare 1 gikk inn for det. På dette grunnlag fraråder Kommunaldepartementet prinsipielt at konsesjon blir gitt, og går ut fra at det ikke under noen omstendigheter blir tale om å regulere høyere enn til kote 721.

Industridepartementet har ut fra det foreliggende vært i noen tvil hvorvidt tillatelse bør anbefales. Men i betraktning av de dårlige magasinmuligheter finner departementet ved en samlet vurdering å foreslå at tillatelse blir gitt, og da med høyeste vannstand til kote 721.

Vassdragsvesenet har uttalt følgende:

T.T. har allerede for det tilfelle at området skulle bli neddemmet, sett seg ut et område i den umiddelbare nærhet av nåværende turisthytte som vil være egnet som fremtidig plass for turiststasjonen. T.E.V. må en gå ut fra vil bli belastet de hermed følgende utgifter helt automatisk.

Noe slikt er ikke uttalt fra T.T. som organisasjon, og det kan heller ikke godtas. Skadene ved neddemningen avhjelpes ikke ved flytting av Nedalshytta noen 100 meter. Det dreier seg ikke om «bare en myr». Skadene vil berøre Sylenområdet som helhet. En Nesjø over kote 710 vil rive opp totalområdet og det vil bli nødvendig med en fullstendig nyvurdering av T.T.'s virksomhet i området. Det synes nødvendig å forskyve virksomheten til områdene nord og syd, med et enkelt sammenbindende ledd i Nedalsområdet. T.E.V. må bære utgiftene med en slik omlegging.

T.T. må ikke ut fra denne sak oppfattes som negativt innstillet til all regulering og utbygging. T.T. har akseptert og forstått meget av dette i fjellområdene. Men en gang kommer grensen for det akseptable. En Nesjø over kote 710 er over denne grensen.